

Cíl: porozumění novým odideologizovaným pojetím výuky dějepisu.

Postavení dějepisu v obecné rovině ve školském systému vymezil dokument **Národní program rozvoje vzdělávání** v ČR, zvaný též Bílá kniha. Vznikem **RVP** došlo k dalšímu posunu na cestě za moderním chápáním úlohy dějepisu ve školské výuce.

Následkem vlivů amerického pojetí chápání kurikula se v didaktice dějepisu jako předmět studia začalo upřednostňovat nejprve **historické vědomí** a později se přešlo na chápání kontextu **historické kultury**. Důvodem byla snaha o pochopení složitosti pojmu historické vědomí jako strukturálního jevu.

Změna pojetí tvorby kurikula vedla i ke změně preferencí jednotlivých obsahových rysů výkladu dějin. Vymezením těchto rysů se budeme nyní zabývat. Mezi hlavní **trendy/rysy moderního výkladu dějin** například řadíme (viz Beneš, Z., 2005):

- chápání dějin jako bezprostředního všudypřítomného procesu
- subjektivita interpretace dějin
- pluralita výkladu dějin
- sociální funkčnost historických vědomostí a dovedností
- strategie osvojování si dějin
- apolitičnost dějin
- kritický přístup
- regionalita a propojenost dějin
- odstup od prezentace dějin konfliktů, důraz na humanitu, toleranci a spolupráci
- odklon od faktografie a encyklopedismu
- formování hodnotových postojů a zásad
- kultivace občanské a národní identity

Pro úplnost je potřebné zmínit, že výše uvedené trendy je potřebné nejen realizovat, ale i adekvátně hodnotit. Předně by do procesu tvorby obsahu učebnic měli **zasahovat všichni zástupci z řad uživatelů učebnic**. Spoléhat se pouze na odbornost samotných tvůrců učebnic ve většině případů vede k disproporcím mezi vytvořeným didaktickým textem a mentální úrovní žáků. Učebnice tak neplní komunikační funkci se svými čtenáři. Do tohoto procesu mohou pozitivně zasáhnout učitelé ve smyslu korektorů nefungujících mechanismů mezi učebnicí a žákem. V praxi však často můžeme být svědky neznalosti samotných učitelů efektivně využívat funkce učebnic. Jedná se o aparát prezentace učiva, aparát řídicí učení, aparát orientační (Průcha, 1998). Nejoptimálnějším řešením zvýšení efektivity učebnic shledáváme v realizaci výzkumů, zaměřujících se na výpovědi samotných uživatelů učebnic a následná zjištění aktuálně implementovat do procesu tvorby učebnic. Pro taková zjišťování se doporučuje užití kvalitativního výzkumu.

Pro uživatele učebnic (především učitelé, žáci, ale i pedagogická veřejnost) se otevřením tržních mechanismů ve vydávání učebnic rázem otevřel problém výběru kvalitního didaktického materiálu. Sestavením kritérií kvality učebnic se v ČR zabývali a zabývají různí badatelé (J. Průcha, M. Pluskal, Z. Sikorová, ad.). V

praxi se prokázalo, že spoléhat pouze na tzv. kvantitativní parametry (rozuměj číselné ukazatele měřící vlastnosti učebnic) při sestavování didaktického textu by nevedlo ke kýženým výsledkům pedagogické efektivity. Tato problematika se dá stručně shrnout do konstatování, že kvantitativní parametry učebnic mají výpovědní hodnotu co do formy didaktického textu, ale jen částečně co do obsahu textu.